

27. 4. – 1. 5. 2026

60. ROČNÍK

AKADEMICKÝ PREŠOV

27. 4. / PONDELOK

ÚVODNÍK

Úvod. Slovo, ktoré predstiera, že vie, kam smeruje!

Úvodník. Text, ktorý má túto predstieranú istotu artikulovať.

Úvodné slová bývajú často preceňované. Akoby mohli určiť tón všetkého, čo príde. A predsa: niečo na nich je. Nie obsah, skôr gesto. Pokus pomenovať začiatok v čase, keď ešte nič nie je jasné – ako koniec ďalšej dekády a začiatok novej.

Akademický Prešov sa otvára v tomto napätí. Medzi potrebou definovať sa a nechotou byť definitívny. Medzi úvodom ako formou a úvodom ako procesom.

Úvodník by mal ponúknuť smer. Tento ho skôr podkopáva. Namiesto istôt ponúka pochybnosť, tému, otázku.

A tak ostáva len priznať si, že úvod nie je začiatok v pravom zmysle slova. Je to len potvorenie sveta, do ktorého možno vstúpiť.

Zvyšok už nech patrí tomu, čo ešte nemá meno. Čo prekračuje dekády a vyzerá smer, cíti zmysel, hľadá človeka.

#AKADEMICKYPRESOVNEXTGENERATION

Diana Laciaková

REFLEXIA

Divadelný súbor Datív: Nezavesujte sa, ste v poradí Duševná asanácia

Inszenácia *Nezavesujte sa, ste v poradí* Divadelného súboru Datív skúma smrť ako nevyhnutnú súčasť života. Divák sleduje dve línie príbehu – ide o fúziu autorskej časti, ktorá obsahuje laické rozhovory o smrti s blízkymi, a dramatizácie románu *Mrchovisko* od Petra Gettinga.

Dve dejové línie sa dopĺňajú a postupne spájajú. Príbeh o nakláňajúcom sa dome a jeho pomerne čudných obyvateľoch a úskaliach ich života odкрýva paralelné príbehy o strete so smrťou samotných aktérov a ich príbuzných. V nahrávkach rozhovorov respondenti odpovedajú na otáz-

ky týkajúce sa konca. Počas toho sledujeme pohybové etudy s drevenými rebrinami, ktoré pôsobia sužujúco a miestami pripomínajú boj človeka so smrťou. Práve tieto pohybové časti patria k funkčným prvkom inscenácie – podporujú filozofickú rovinu uvažovania o smrti, ktorá v samotných dialógoch často absentuje.

Smrť ako fenomén ľudského života ponúka množstvo perspektív, z ktorých na ňu možno nazerať, a práve túto mnohovrstevnosť sa tvorcovia snažia artikulovať. Inscenácia neponúka odpovede, skôr otvára priestor pre otázky a individuálnu interpretáciu.

Zrúti sa tá nakláňajúca sa bytovka? Zbúrajú ju konečne? Kam jej obyvatel'ov vysťahujú? Hoci na tieto otázky odpoveď nepoznáme, inscenácia ponúka inú, paradoxne praktickú „radu“: „Keď sa niečo pokašle... vždy môžeš zomrieť.“

Karolína Šamajová

REFLEXIA

Univerzita Komenského v Bratislave: Die Zweckentfremdeten – Ingeborg Bachmann

Nemeckojazyčné predstavenie mohlo na prvý pohľad pôsobiť mierne odstrašujúco už samotným krkolomným názvom divadelnej skupiny *Die Zweckentfremdeten*. Pre odvážnejších divákov alebo tých, ktorí ovládajú nemecký jazyk na úrovni, ku ktorej sa s úprimnosťou nehlásim, sa však otvoril pohľad do života jednej z najvýznamnejších rakúskych spisovateľiek – Ingeborg Bachmann.

Inscenácia mapuje intímne a komplikované vzťahy autorky s mužmi, ktoré slúžia ako prostriedok na skúmanie toho, ako vzťah formuje (alebo ničí) človeka, najmä ženu. Otázky postavenia ženy, straty identity či mocenského napätia v partnerských vzťahoch boli divákovi dávkané prostredníctvom fragmentárnych textov a autentických záberov Bachmannovej. Tvorcovia si boli zrejme vedomí možnej jazykovej bariéry, a preto sa nespoliehali výlučne na hovorené slovo. Vsádzaním aj na iné možnosti zvukových vnemov vytvárali druhú akustickú rovinu vnútorného napätia a nepokoja.

V niektorých momentoch sa komplexnejšie posolstvo Bachmannovej strácalo v dôraze na emocionálny náboj a jej milostný život. Napriek tomu bola čitateľná snaha študentov o dôstojnú poctu stému výročiu narodenia tejto literárnej osobnosti.

Vieroslava Grossrubatscher

REFLEXIA

Divadlo Skrat: Pán Guláš. Zákony gravitácie

Inscenácia od začiatku cielene podkopáva divácke istoty. Kto potrebuje takéto divadlo? Kto mu porozumie? A koho vôbec zaujíma jazyk, ktorý sa vzpiera lineárnemu čítaniu? Fragmentárnosť, pretlak obrazov, významové skratky a jazykové posuny vytvárajú pre publikum novú skúsenosť. Výsledkom je napätie medzi potrebou pochopiť detail a nemožnosťou uchopiť celok.

Práve v tejto „neprístupnosti“ sa ukazuje funkcia inscenácie. Nejde o elitársku hru s divákom, ale o presnú formu pre obsah, ktorý tematizuje rozpad spoločenskej komunikácie. Svet, v ktorom sa významy triešťa, nemôže byť zobrazovaný uhladeným realizmom. Skrat volí deštruktívny princíp ako adekvátnu odpoveď na deštrukciu reality. Dôležitý je aj spôsob, akým inscenácia rozkladá hierarchie výpovedí. Postavy lekárov, sestričiek, herečiek a hercov sa prelínajú a rovnocenne vstupujú do verejného priestoru. Každý má právo pomenovať spoločenský stav – bez ohľadu na profesiu či spoločenský status, aj keď ho pomenúva svojou obmedzenou optikou, jalovými skúsenosťami alebo vedomosťami. To je obraz spoločnosti, reflexia reality.

Inscenácia Divadla Skrat nemusí zasiahnuť každého. A ani nechce zasiahnuť každého. Jej cieľom nie je univerzálna čitateľnosť, ale presnosť. V čase, keď sa verejný priestor zapĺňa zjednodušeniami, je takáto forma radikálnej artikulácie nielen legitímna, ale aj nevyhnutná.

Michal Ditte

Divadlo Skrat

Pán Guláš. Zákony gravitácie

Réžia: Rastislav Ballek

Dramaturgia: Laura Fedorová

Kostýmy a scéna: Markéta Plachá

Účinkujú: Lubo Burgr, Zdena Kvasková, Milan Chalmovský, Lucia Fričová, Dodo Belica

REFLEXIA

Speed Far Company: Konec človeka

Inscenácia *Konec človeka* od Speed Far Company bola zvláštna, miestami až nepríjemná, no práve preto silná. Dvaja ruskí umelci žijúci v Prahe priniesli výpoveď, ktorú je ťažké uzavrieť do jednej myšlienky. Ide o zmes krutosti, absurdity a čierneho humoru, ktorá neustále prehadzuje divácke emócie. V jednej sekunde vyvoláva smiech, v druhej fyzický diskomfort. „Vtipy“ tu nefungujú ako klasické pointy, skôr ako presné zásahy reality, ktoré zasiahnu skôr, než si ich stihneme racionálne vysvetliť.

Predstavenie je poskladané zo spomienok – vojna, Černo-byľ, rozpad Sovietskeho zväzu –, no nejde o historické rozprávania. Skôr o fragmenty pamäte, ktoré sa vracajú v zdeformovanej, absurdnej podobe. Použitie jedla ako hlavného prvku, bábkovej animácie či live cinema by inde mohlo pôsobiť náhodne alebo samoúčelne, no tu vytvára kompaktný, znepokojujúco prirodzený celok. Všetko je mierne vychýlené, a práve preto pôsobí presne.

Najvýraznejšie rezonuje pocit bagatelizácie, akoby sa všetko snažilo zľahčiť, zmenšiť a urobiť znesiteľnejším. Čím viac sa však inscenácia približuje k „ľahkosti“, tým viac odhaľuje vlastnú krutosť. Humor tu nefunguje ako únik, ale ako jediný možný mechanizmus prežitia reality, ktorá je sama o sebe neunesiteľná.

Ide o inscenáciu o bezmocnosti – o tom, ako málo niekedy znamená ľudský život v kontexte veľkých dejín a diktatúry –, ale aj o schopnosti človeka vytvárať si vlastné stratégie prežitia. Najsilnejší tak neostáva konkrétny obraz, ale pocit, že smiech a hrôza tu existujú súčasne, bez jasnej hranice medzi nimi.

Milica Petrušová

UNIVERZITA DIVADLA

Loutkař v Prešove

Teatrologička a odchovankyňa Akademického Prešova Lenka Dzadiková otvorila jubilejný 60. ročník festivalu prednáškou *Toto ste potrebovali vedieť o bábkovom divadle, ale hanbili ste sa opýtať*. Je nanajvyš príjemné, že Lenka dokázala vytvoriť priestor, v ktorom sa nakoniec nikto pýtať nehanbil. Interaktívne, do deväťdesiatich minút, zhrnula svoje obsiahle poznatky o tomto druhu divadla s cieľom oprostíť ho od obmedzujúcej nálepky „zábavka pre deti“.

Cez historický kontext – svetový i československý – a s využitím popkultúrnych presahov do filmového a reklamného prostredia ilustrovala neobmedzené možnosti práce s bábkou. Hoci je naša profesionálna bábková kultúra na Slovensku relatívne mladá (jej oficiálny štart sa datuje od roku 1950 založením bábkového divadla v Žiline, ktoré samozrejme nadväzovalo na bohatú tradíciu kočovných skupín), Lenka vo svojej prednáške presvedčivo demonštrovala, že domáce súbory sa rýchlo napojili na moderné spoločenské a technologické apely.

A tak bábky pre Apečkara aj vďaka tejto prednáške nepredstavujú už len víkendové rozptýlenie pre najmenších, ale suverénny metaforický komunikát, schopný prekračovať nielen fyzické obmedzenia činoherného divadla.

Zuzana Rimáková

SPRIEVODNÝ PROGRAM

Na Improlige som sa opýtala respondenta...

najskôr, koľko je hodín, na čo mi neodpovedal – asi plný napätých očakávaní z nadchádzajúceho programu.

Improliga, súťaž v divadelnej improvizácii, sa po niekoľkých rokoch vrátila na javisko Akademického Prešova, tentokrát do priestorov klubu 263. Na jej vzkriesenie stačili tri nápadité tímy, traja absolútne odborní porotcovia a dvaja rezkí moderátori. A k tomu 30 tém, tematicky vybraných z dramatických textov Karola Horáka: „Stojíme na obnaženej zemi“, „Hľadanie záchytného bodu“, „O tom sa dozvie UNESCO“ či „Cirkulujme!“

Keď som sa môjho respondenta – ako bývalého účastníka – pýtala, čo by do ďalšieho ročníka odporúčal zlepšiť, mal jasnú odpoveď: „Nebodovať od 1 po 5, ale rovno od 5 do 10.“

Improligári improvizovali a nakoniec sa na najvyššom stupienku umiestnila skupinka, ktorá počas svojich výstupov prišla o jedného člena, no bujaré povzbudzovanie publika ju posilnilo natoľko, že to celé suverénne vyhrala. Pri slávnostnom vyhodnotení boli všetky tri tímy obdarované ponožkami z AP merchu, ktoré podľa slov moderátora majú svedomito prať, aby ostali také čisté a svieže, ako ich (umelecké) víťazstvo v daný večer.

Keď som sa poslednýkrát stretla s ostrieľaným veteránom predošlých ročníkov a opýtala sa, koľko je hodín, len utrúsil: „Už som videl všetko, idem domov.“ Bolo 01:43, zábava sa pretiahla a my urputne čakáme, čo prinesie druhý AP deň.

Zuzana Rimáková

ODBORNÉ HODNOTENIE súťažných príspevkov v kategórii krátky film Akademický Prešov 2026

Preklad

Film *Preklad* sa opiera o výborne napísaný scenár, ktorý je však v obrazovej rovine filmársky nedotiahnutý. Okrem už v rámci festivalu notoricky sa objavujúcich problémov so zvukovou stopou (premenlivá hlasitosť, nechcené zvuky autentického prostredia narúšajúce dialógy, problémy so synchronizáciou) by filmu pomohol prísnejší strih, konkrétne vystrihnutie alebo aspoň eliptické skrátenie zdĺhavejších pasáží (napr. počas žrebovania partnerov pri experimente, keďže divákovi je vzhľadom na rozprávanie zrejmé, že dôjde ku konfrontácii). Z pozitív treba vyzdvihnúť najmä umeleckosť filmu vychádzajúcu z témy komunikácie, ktorá si vyžiadala hlbší, literárnejší prístup autorov, ale aj rámcujúci klavírny podklad či úvodné prostredie evokujúce umelecký kontext. Pôsobivá je aj záverečná scéna, v ktorej napätie kulminuje a následne opadá. Film analyzuje rovnováhu a mieru otvorenosti v komunikácii, ako aj situácie, keď sme nútení „prekladať“ si aj jazyk, ktorému rozumieme. Ukazuje, že v komplikovaných vzťahoch nestačí mechanický preklad. Otvára otázku, či chceme žiť vo svete, ktorý bude takéto sprostredkovanie potrebovať, a či je možné donekonečna komunikovať v inotajoch.

Deadly Issues

Neobyčajne kreatívny film s výraznými prvkami čierneho humoru, v ktorom nič nie je jednoznačné a interpretácia zostáva otvorená. Ide o akési posmrtné „daddy issues“, zvýraznené hľadaním podstaty, ktorá nám síce nepomôže, no poskytuje pocit zadosťučinenia z procesu hľadania. Film však miestami oslabujú technické ťažkosti so zvukom v exteriéroch (reč Marmurienky nie je vždy zrozumiteľná) a uponáhľané otvorenie, kde by krátke oneskorenie monológu posilnilo atmosféru. Výrazným prvkom je strih – miestami zámerne diskontinuálny, miestami motivický –, ktorý prispieva k pútavosti rozprávania. To je však miestami až príliš verbálne. Napriek tomu film pôsobí konzistentne a udržiava si výraznú autorskú identitu.

Ja som imitátor

Hoci by sa mohlo zdať, že žáner absurdnej komédie bude v študentskom podaní samoúčelný, v prípade filmu *Ja som*

imitátor to tak nie je. Film sa otvorene vysmieva potrebe dosiahnuť úspech za každú cenu. Sledujeme príbeh nenaplnených ambícií a snov, ktoré prežívajú len dovtedy, kým ich nenaruší každodennosť. Zároveň ide o reflexiu napodobňovania – úspechu, tvorivosti aj hľadania „vlastnej“ cesty. Kariéra umelca s jediným fanúšikom sa ukazuje ako krehká, až existenčne závislá. Film tematizuje aj možnosť uzavretého umeleckého sveta bez kontaktu s publikom, ktorý však ostáva izolovaný. Výrazne treba oceniť herecký výkon hlavnej postavy a strihovú skladbu, ktorá odkazuje na estetiku artového filmu.

AP – Príbeh, ktorý trvá

Dokumentárny film, ktorý sa vymyká súťažnej sekcii najmä svojou metodickou serióznosťou a rozsahom. Kombinuje populárno-náučné postupy s využitím štylizovaných AI prvkov. Ukazuje sa, že pri dôslednom dramaturgickom vedení sú študenti schopní realizovať dlhodobo pripravované projekty s výrazným tematickým aj produkčným záberom. Film by miestami profitoval z väčšieho podielu štylizovaných inscenačných vstupov, ktoré by posilnili jeho autorskú rovinu. Jeho zásadná hodnota však spočíva v dokumentačnej funkcii – zachytáva pamäť festivalu pre budúce generácie. Motív slobody sa vo výpovediach účastníkov opakuje ako kľúčový, pričom reflexie o poklese návštevnosti naznačujú aj meniaci sa vzťah spoločnosti k tejto hodnote.

Obraz

Krátky film reagujúci na aktuálne spoločenské dianie. Uvedomenie dôsledkov, ktoré tematizuje, pôsobí ťaživým dojmom, čo možno vnímať ako znak jeho účinnosti. Darovaný obraz tu vytvára napätie medzi partnermi a zároveň otvára širší spoločenský kontext. Film reflektuje mediálny naratív o odlive mladých ľudí a konfrontuje ho s individuálnymi rozhodnutiami. Nestavia sa na jednu stranu, ale ponúka dva rovnocenné pohľady: zotrvanie a boj za zmenu verzus odchod za lepšími podmienkami. Formálne funguje ako videoklip, keďže je rámcovaný hudbou, pričom obraz rozvíja jej význam. Z technického hľadiska zaujme práca s detailom a kostýmom, celkovo je prítomný minimalizmus. Významotvorný potenciál spočíva vo viacvrstevnom čítaní motívu obrazu ako nositeľa významu i jeho interpretácie.

V ušiach

Krátka filmová etuda tematizujúca generačný návrat k prirodzenosti. Téma je aktuálna, no jej naliehavosť oslabujú záverečné titulkové scény zobrazujúce proces nakrúcania. Pozitívom je sústredenie deja na jednu postavu, čo posilňuje paranoický charakter filmu. Estetika, podporená výberom lokácií a prácou so zvukom, smeruje k hororovej atmosfére; zvuk písania na smartfóne evokuje dozimetrické signály, čím sa posilňuje pocit ohrozenia. Herecký výkon však najmä v závere nepôsobí presvedčivo. Film možno vnímať skôr ako apel než komplexnú výpoveď – ako podnet pre diskusiu.

Jozef Mergeš

OZ Akademický
Prešov

Festivalový denník **ÁPEČKOVINY 1/2026**, Šéfredaktor: Michal Ditte, Redakcia: Zuzana Rimáková, Karolína Šamajová, Viaroslava Grossrubatscher, Milica Petrušová, Lucia Šarišská, Grafička: Kristína Uhráková

u. fond
na podporu
umenia

lu Inštitút Liszta
Maďarské kultúrne centrum Bratislava

 AkademickýPrešov
 akademickypresov

Viac informácií: www.ap.unipo.sk